

Hans Kongelige Majestæts naadigste Beretning til Norges Riges Storting om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede.

Vi Carl, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders, gjøre vitterligt:

Overensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestæt herved naadigst meddele Norges nu forsamlede Storting Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare forsamlede.

Universitetet har med Held fortsat sin Virksomhed. Som Følge af den ved forrige ordentlige Storting givne Lov om examen philosophicum og examen artium ere nye Reglementer for disse Examina udfærdigede.

For Underviisningen i de forenede lærde og Realskoler er udfærdiget en Normalplan. Af disse Skoler, hvis Søgning fremdeles har været tilfredsstillende, og hvori som nyt Underviisningsfag er tilkommet det engelske Sprog, overensstemmende med Lov af 12te Oktober 1857, er Tromsø Skole traadt i Virksomhed som fuldstændig lærd og Realskole og Drammens Skole har modtaget en yderligere Udvidelse.

Bed Hjælp af den af sidste ordentlige Storting bevilgede Sum til Skolelærerseminariernes Udvidelse er navnlig Afler Seminarium bragt i en til Forholdenes Krav mere stemmende Ordning.

Om Almueskolevæsenet paa Landet vil en naadigst Proposition blive Stortinget forelagt, efterat denne Gjenstand har været drøftet af en dertil nedsat Commission. Antallet af de videregaaende Almueskoler og Indretninger til Dannelsen af Udgangsskolelærere, der nyde Tilskud af det Offentlige, er i de sidste 3 Aar forøget med 18, saa at der af saadanne nu i det Hele findes 42.

De for Døvstummes Underviisning indrettede Institutter have virket med Held og Antallet af de deri underviste Elever var i forrige Aar steget til omtrent 130.

Forslag til Fremme af særegen Underviisning for Blinde vil blive Stortinget forelagt.

Til Drøftelse af flere kirkelige Anliggender, om hvis hensigtsmæssige Ordning Anstuelserne have udvirket sig i forskjellig Retning, er en Commission

nedsat, der vil have at afgive Betænkning og i Tilfælde indkomme med Forslag saavel angaaende de i Commissariatet nævnte som ogsaa angaaende andre kirkelige Gjenstande, som dertil maatte befindes at egne sig.

Til Afhjælpelse af den under Forholdenes Udsvikling stedse føleligere Trang til forøgede geistlige Kræfter er der foruden ved Ansættelse af 12 Stiftskapellaner overensstemmende med Lov af 11te April 1857 — virket gennem Deling og Omregulering af de geistlige Embeder, hvis Antal derved siden 1857 er forøget med 19 nye. Derhos ere flere paatænkte Foranstaltninger i samme Retning saavidt fremmede, at Oprettelsen af 8 nye Præsteembeder beror paa, at de dertil fornødne Tilskud af offentlige Midler bevilges.

Den i længere Tid forberedede Udarbeidelse af en ny Kirke-Psalmebog er nu saavidt fremskredet, at et foreløbigt Udkast til samme er overgivet til Trykning.

Forberedelsen af en ny Bibeloversættelse er fortsat.

Den ved forrige ordentlige Storting erhvervede Bevilling til Udgivelse af Rildeskrifter til Norges Historie er bragt i Anvendelse, ligesom Samlingen af saadanne antages at ville blive ikke ubetydelig forøget ved Afskrifter, som tilveiebringes under Professor Munchs Ophold i Udlandet. Dennes Forskninger love fremdeles rigt Udbytte for Nordens Historie, hvorfor Forslag til deres Fortsættelse vil blive fremsat for Stortinget.

Til Afholdelsagens Fremme have fire dertil antagne Mænd været i Virksomhed, hvorhos der er tilstaaet tvende Selskaber i Mandal og Tromsø Bidrag til Lønning af Udsendinge i de Dele af Landet, paa hvilke disse Selskaber have rettet sin Virksomhed.

Den offentlige Tegne- og Kunstskole i Christiania har fremdeles haft stærk Søgning og Trangen til en Udvidelse af samme i forskjellige Retninger bliver stedse føleligere. De med Bidrag af det Offentlige oprettede Tegneskoler i andre af Rigets

Byer, hvis Antal for Tiden er 8, have ligeledes fortsat sin Virksomhed med god Fremgang.

Den i Forbindelse med Tegne- og Kunstskolen i Christiania satte Malerisamling har været stadig besøgt og er bleven forøget ved Indkjøb.

De af en dertil nedsat Commission i 1856 afgivne Forslag til nye Love angaaende Fattigvæsenet have været undergivne nærmere Bedømmelser og antages at ville foranledige en naadigst Proposition til Stortinget angaaende denne Gjenstand.

Angaaende de lavere Samsundsklassers Forhold ere yderlige værdifulde Oplysninger udfomne i Trykken, ligesom Undersøgelserne om denne Gjenstand fremdeles fortsættes.

Om Udfaldet af de hidtil anstillede Forsøg til Dmstrefervæsenets Indskrænkning vil en udførlig Beretning inden kort Tid blive Almeenheden forelagt, og efter sammes Beskaffenhed antages der at være tilstrækkelig Grund til at foreslaa disse Forsøg forfatte.

Det til Dækkelse af Geistlighedens og Kirkeeiernes Erstatningsfordringer op samlede Tiendefonds Beholdning var ved Udgangen af forrige Aar omtrent 345,000 Spd., hvori dog er indbefattet en del forfalden, men endda ikke udbetalte Erstatningsbeløb.

Oplysningsvæsenets Kapitalsfonds Formue udgjorde ved samme Tidspunkt noget over 3,030,000 Spd., deri imidlertid indberegnet omtrent 114,000 Spd., tilhørende forskellige, fornemmelig geistlige Embeder.

Af de i Aaret 1858 indvundne Renter tilfaldt der Universitetet noget over 35,000 Spd. og Understøttelsesfondet noget over 70,000 Spd. Som Laan til Landmænd er af Oplysningsvæsenets Kapitalsfond i Aarene 1857 og 1858 udbetalt omtrent 33,000 Spd. og som Laan til Communer omtrent 247,000 Spd.

Det ved Salg af geistlige Enkesæder dannede Pensionersfonds Kapitalformue, der ved Udgangen af 1856 udgjorde omtrent 662,000 Spd., var ved Udgangen af Aaret 1858 steget til henved 753,000 Spd.

Det nordlandske Kirke- og Skolefonds Midler ved dette Tidspunkt udgjorde noget over 200,000 Spd.

I Medhold af den Kjøbere og Eiere af Geistligheden beneficeret Jordegods ved Love af 24de September 1851 og 29de Marts 1854 aabnede Afgang til at indløse den saadant Jordegods paa hvilende Jordafgift og Landsskyld er af deslige Ydelser indtil Udgangen af 1858 indløst et Beløb af noget over 100,000 Spd.

Om den isølge Lov af 29de Juni 1848 op-

rettede nye Afdeling af den almindelige Enkesæde, og sammes Status, vil overensstemmende med bemeldte Lov Beretning blive Stortinget forelagt.

Til Gjennemførelse af den ved Lov af 13de Oktober 1857 paabudne Reform i Rigets Fængselvæsen er, saavidt Tiden har tilladt det, forberedende Forsøinger truffet, og har det været Hans Majestæt en Tilfredsstillelse at erfare den Interesse, hvormed denne Sag er bleven mødt i de Districter, for hvilke de til dens Ordning fornødne Beslutninger og Bevilgninger hidtil foreligge.

Om Virksomheden og Tilstanden i Rigets Strafsarbejdsanstalter vil Stortinget erholde særskilte Meddelelser. Forberedende Skridt ere gjorte til en mere gennemgribende Reform af disse Indretninger, idet det er overdraget en kyndig Mand herom at afgive Betænkning.

Delinkventudgifterne, der forøvrigt i de senere Aar have været i Aftagende, vare i forrige Aar noget stegne.

Fra den ved kongelig Resolution af 11te Januar 1853 nedsatte Proceslovcommission er et Udkast fremkommet til Lov om Rettergangsmaaden i Straffesager, hvilket Udkast gennem Trykken er gjort tilgængeligt for Almeenheden, og i Aftryk vil blive Stortingets Medlemmer tilfattet. Hans Majestæt har imidlertid efter den Stilling, hvori denne Sag er kommen, fundet det tjenligt, at der, forinden Videre med Hensyn til Samme foretages, nedsættes en Commission for nærmere at undersøge Jury-Indretningens Forenelighed med Grundloven, og for at afgive Betænkning om, hvilken Forandring der under Forudsætning af at Jury-Indretning med Samme er uforenelig, i dens Bestemmelser maatte være at søge forud tilveiebragt, for det Tilfælde at Jury skulde kunne komme til Anvendelse. Hans Majestæt skal fremdeles skænke denne vigtige Sag sin hele Opmærksomhed.

Efter paany at have været undergivet Drøftning af en Commission vil Proposition til en militair Straffelov ogsaa for dette Storting blive fremsat.

Ligeledes vil der fremkomme naadigst Proposition, gaaende ud paa det tvungne Pasvæsens Afskaffelse, samt Proposition til en fuldstændig ny Lov om Concurs og Concursboers Behandling, ligesom der for Stortinget atter vil blive foreslaet en Lov om, at Høiesteret skal angive Grunde for sine Domme.

Som en Følge af Lov af 28de September 1857 er Behandlingen og Bestyrelsen af Umyndiges Midler i de 4 sydligste Stifter gaaet over fra Sorenskriverne til valgte Ombudsmænd. Saavidt man

hidtil har havt Anledning til at erfare, er det med denne Overgang gaaet i onskelig Orden.

Maret 1858 var, forsaavidt Korn- og Høstøsten angaaer, et særdeles heldigt Aar; navnlig gav den sidste næsten over det hele Land et ualmindeligt rigt Udbytte. Poteterne angrebes dertimod paa de fleste Steder i den Grad af Raadendighed, at Høsten maatte ansees noget nær mislykket.

Medens Poteteshøsten i indeværende Aar antages at være bleven et godt Middelsaar, har Udbyttet af Hø paa Grund af den langvarige Fede og Tørke i Baaren og Forsummeren vistnok i en stor Deel af Landet været usædvanlig ringe, ligesom de samme Aarsager, om end i mindre Grad, have indvirket paa Kornhøsten.

Den høiere Landbrugsffole i Aas er traadt i Virksomhed fra Begyndelsen af denne Aar. Der vil blive Storthinget forelagt Forklaring over forskjellige Foranstaltninger, Institutet vedkommende, som ere trufne i Løbet af det sidste Aars Tid, med Begjæring om dets Medvirkning til at iværksætte endel andre, hvorved deels Underviisningens Løve og deels en forsøgt Aflastning af Skolegaardens havees for Die.

Amtslanbrugsffoler ere i Virksomhed i samtlige Amter undtagen i Nedens og Kobygdelaget samt i Finmarken; i Smaalene har der i den sidste Tid været 3 — een større og to mindre — saadanne Skoler i Gang. I Søndre og Nordre Thronbhjems Amter er der fattet Beslutning om at forene begge Districters Skoler til een større Fællesskole.

Landbruget antages fremdeles at være gaaet stadig fremad og det aabenbarer sig paa mange Maader, at Sandfen for Forbedringer i Landhuusholdningen udbredes. Større og mindre Dyrsfluer have med fælles Tilflugt fra Amt- og Præstegjeldscommunerne samt Landbrugsfondet været afskoldte i forskjellige Egne af Landet; i Hedemarkens Amt er et Stamhollænderi bleven istandbragt; Districtsagronomer ere paa flere Steder, ogsaa inden enkelte Præstegjeld, blevene antagne og Bidragene til Landbrugsffoler have været i stadigt Stigende.

Til at vække og vedligeholde dette Liv har Foranstaltningen med reisende Agronomer vistnok været et særdeles virksomt Middel. Disse Mænds Veiledning vedbliver at søges med stor Begjærighed, og det har ikke hidtil været muligt at tilfredsstille alle de Krav paa deres Bistand, som ere indløbne.

Selskabet for Norges Vel har fremdeles i forskjellige Retninger virket til at gjøre Forbedringer i alt Landhuusholdningen Vedkommende kjendte og udbredte; navnlig har det havt sin Opmærksomhed henvendt paa Huusdyravlens Forbedring, og hvad dermed staaer i Forbindelse.

Bed Hjælp af de af sidste Storthing til Indkjøb af Stoddingste bevilgede Midler ere efterhaanden endeel saadanne indkjøbte og stationerede omkring i forskjellige Districter.

Det antages, at Forslag om mere omfattende Foranstaltninger til Heste- og Kvægavlens Fremme vil kunne blive dette Storthing forelagt.

Af det til Myrers Udtapning og Dydyrkning bevilgede Laanefond paa 100,000 Spd. er hidtil disponeret omtrent 48,000 Spd., derunder indbefattet et endnu ikke udbetalt større Laan til en paatænkt Udtapning af Selsmyrene i Gudbrandsdalen.

Af den til Gaver for at fremme Myrdyrkning og Udtapningsforetagender bevilgede Sum er der endnu kun fundet Anledning til at disponere ganske saa Beløb.

Den nye Lov om Udsiftningsvæsenet er traadt i Virksomhed fra dette Aars Begyndelse af, og et Antal af 11 faste Udsiftningsformænd ere hidtil ansatte i de Districter, hvor Behovet er anseet stærkest. Nødvendigheden af at faae dette Antal forøget, efterhaanden som duelige Individider kunne erholdes, har imidlertid allerede nu vist sig, idet der paa flere Steder ikke er Anledning til med onskelig Hurtighed at tilfredsstille de indkommende Forlangender om Udsiftning. Forslag i denne Retning vil blive Storthinget forelagt.

Den Commission, der har været nedsat for at forberede nye Lovbestemmelser om Markfred og Gjørdehold, er færdig med sine Arbejder og Proposition til Lov om denne Gjenstand antages at ville blive Storthinget forelagt.

Af offentlige Skove er den søndre Deel af Reendalens Alminding tilligemed enkelte Embedsgaardsklove satte under Bestyrelse af Forstmænd. I Genhold til den i 1857 udkomne Lov om Almindingsskove ere Bestyrelser indsatte for saadanne Skove og tildeels Bestemmelser traadte i Kraft, der medføre hensigtsmæssige Indskrænkninger i deres Benyttelse.

Efterat Forstmesterne i Skrifter, der ved offentlig Foranstaltning ere udgivne, havde fremsat sine paa forudgaaende Undersøgelser af Landets Skovforhold støttede Ansøgelser om, i hvilke Retninger det Offentlige burde stride ind med Foranstaltninger til Skovvæsenets Ordning, er en Commission bleven nedsat til at tage dette Anliggende under forberedende Behandling. Sandsynligvis ville fuldstændige Forslag i denne Sag kunne blive nævrende Storthing forelagte.

Den i Slutningen af 1857 udbrudte Pengekrisis udøvede i hele forrige Aar en lammende Indflydelse paa Handel og Omsætning, hvilket navnlig

kom tilsyne i en stærk Formindsfælse af Importen. De stedfundne Forrykkelser i Handels- og Pengeforholdene have imidlertid i det sidste Aar betydelig udjævnet sig, om det end maa erkjendes, at Handelen endnu i nogen Grad lider under Estervirkningerne af Crisen.

Udsørfelsen af Trælast, der i 1856 og 1857 steg til 304,000 Commercialæster aarlig, gik i 1858 ned til 294,440 Commercialæster og er fremdeles noget i Aftagende. Priserne have i de sidste 2 Aar været i Stigende, efter hvad der antages, mindre paa Grund af en forstærket Esterspørgsel fra Ulandet end som Følge af høiere Priser paa Tømmeret og Vanskeligheden af at faa det fremdrevet.

Skibsfarten har kun været lidet lønnende, med Undtagelse af et kort Tidrum i indeværende Sommer, da Krigen i Italien bevirkede en pludselig Stigen i Fragterne. Trods de i det Hele ugunstige Conjunkturer for Skibsfarten har Handelsflaaden dog siden 1855 erholdt en Tilvæxt af 789 Fartøier med en Drægtighed af 54,975 Commercialæster, hvilken Forøgelse navnlig fandt Sted i 1857 ved Indkjøb af fremmede Fartøier; Handelsflaaden udgjorde ved Udgangen af forrige Aar 5253 Fartøier paa 257,304 Commercialæster.

Den udenlandske Fragtfart, der i 1856 og 1857 var i ikke ubetydelig Stigende, har i de sidste Aar igjen aftaget; i 1858 førtes i norske Skibe 2433 Ladninger paa 274,295 Commercialæster mellem fremmede Lande, hvilket dog er 142 Ladninger paa 31,483 Commercialæster mere end i 1855.

En Handels- og Venstabstractat er bleven afsluttet mellem de forenede Riger og Persien, og Conventioner om gjensidig Frigivelse af Kystfarten afsluttet med Danmark, Preussen, Oldenburg og Toscana.

Baarfildfiskeriet, der i de nærmest foregaaende Aar havde været i Aftagende, har i de sidste Par Aar igjen taget sig op; i sidste Winter var Udbyttet endog saa rigt, som neppe i mange Aar har været Tilfældet.

Bed Lofotfiskeriet, hvis Udbytte i 1858 var under det Almindelige, men i afvigte Winter derimod som et Middelsaars, kom den ved den nye Lov om nævnte Fiskeri etablerede nye Ordning i sidste Winter for første Gang til Iværksættelse, og viste god Virkning.

Jinmarksfiskeriet slog i 1858 saagodtsom aldeles feil og var iaar kortvarigt og gav kun et mindre Udbytte. For at afhjælpe den paa Grund af det mislige Udfald i forrige Aar i enkelte Districter opstaaede Nød, blev det nødvendigt at yde endeel Communer Raan.

Den kunstige Fiskeavl har med større eller mindre Held været forsøgt paa mange forskjellige Steder. Det Offentliges Medvirkning til Fremme af denne og andre til Ferskvandsfiskeriernes Opløst sigtende Foranstaltninger, antages endnu i nogen Tid at ville være fornøden.

Af Bjergværkerne antages Jern- og Kobberværkerne at have givet omtrent samme Udbytte som i forrige Treaar, medens Afsetningen af Jern formentlig siden Slutningen af Aaret 1857 ikke har været saa fordeelagtig, som i de foregaaende Aar. Det Haab, man i forrige Beretning udtalte om, at den stedfundne Aftagen af Ertsleiet ved Røraas Bærks vigtigste Grube vilde standse, er endnu ikke gaaet i Opfyldelse. Imidlertid har vedkommende Bergmester indberettet, at Driften fortsættes ei uden Haab om Forbedring. Espedalens Nikkelsværk er fremdeles nedlagt, hvorimod det for endeel Aar siden anlagte Ringerigets Nikkelsværk antages at have været i fordeelagtig Drift. Rodums Koboltsværk har været drevet efter samme indskrænkede Maalestof, som mod Slutningen af forrige Treaar.

Da der under Forudsætning af nogen offentlig Understøttelse agtes for privat Regning oprettet en polytechnisk Lærestanstalt i Christiania, vil Forslaget om Oprettelse af et lignende Institut for Statens Regning ikke blive fornyet for nærværende Storting, hvorimod et Bidrag til det omtalte private Foretagende bliver bragt i Forslag.

Det af forrige Storting til Stipendier for reisende Haandværkere bevilgede Beløb er bleven disponeret paa sædvanlig Maade. For Stortinget vil blive fremsat Forslag om, at denne Bevilgning fremdeles maa blive fortsat.

Den topografiske Opmaaling har været fortsat og er foregaaet i Stavangers Amt, hvis Opmaaling nu er fuldført, samt i Søndre Bergenhuus og Søndre Thronhjems Amter. Kyststrækningen fra Egersund til Bergens Stifts Sydgrændse er bleven hydrografisk undersøgt og verificeret. Generalkarter over Kysten fra Somfruland og Kragerø til Egersund, og Specialkarter over Kysten fra Christianssand til Egersund, samt endvidere Amtskarter over Bratsbergs Amts sydlige Deel og Nedens og Rosbydelagets Amts nordlige Deel ere udfomne fra Preussen.

Paa Grændsen mod Sverige ved Kongsvinger er det norske og det svenske trigonometriske Net bragt i Forbindelse.

De til Istandbringelse af et geologisk Kart over Riget sigtende Arbejder, til hvilke af forrige Storting bevilgedes Midler, begyndte i forrige Aar og

have senere været fortsatte i forskjellige Districter af Christiania og Christianssands Stifter.

Udførligere Beretning om Planen for disse Arbejder og deres nuværende Stilling vil blive Stortinget forelagt i Forbindelse med Forslag om fortsat Bevilgning til dem.

Det statistiske Tabelværk har fortsat sin Virksomhed. Oversigt med tilhørende Tabeller over Rigets økonomiske Tilstand i Aarene 1851—1855 efter de af Rigets Overvrigheder afgivne Beretninger er i Forbindelse med en Oversigt over Antallet af de Fattige og over de vigtigste communale Indtægter og Udgifter i samme Aar udarbejdet og udgivet i Trykken. For Aarene 1856 og 1857 ere Skibsfarts- og Handelstabeller udgivne og lignende for Aaret 1858 ere under Trykken.

Njøsjernbanen er i forrige Maaned, efterat Rob. Stephenson i Genhold til den ham ved Contracten om Banens Anlæg tillagte Myndighed havde affagt sin Decision angaaende Entreprenørernes Ansvar i Anledning af Mangler ved de contractmæssige Arbejders Udførelse, bleven heelt overtaget af Compagniet. Særligt Forklaring om denne Sag vil blive Stortinget meddeelt.

Af de af sidste Storting besluttede Jernbaneanlæg fra Lillestrømmen til Kongsvinger, fra Hamar til Grundset Markedsplads og fra Throndhjem til Støren, ere de tvende førstnævnte paabegyndte i Høsten 1858, efterat de fornødne Midler gennem det i Medhold af det overordentlige Stortings Beslutning af 7de Juni 1858 optagne Statslaan vare erhholdte til Disposition. Arbejderne paa disse 2 Baner have siden været fortsatte med saa stor Arbejdsstyrke, som har kunnet tilveiebringes. Anlægget fra Throndhjem til Støren har derimod endnu ikke kunnet paabegyndes, da det har været nødvendigt at anstille temmelig omfattende foreløbige Undersøgelser angaaende forskjellige Alternativlinier, hvorom der for denne Banes Vedkommende har viist sig at kunne blive Spørgsmaal. I Løbet af denne Høst antages imidlertid Arbejdet ogsaa paa denne Bane at ville blive sat igang. Ligeledes antages der at ville være Grund til at bringe den paatænkte Sidearm fra Hamarbanen til Grundset Skydsliste til Udførelse, forudsat at det af Stortinget forlangte Beløb af private Aktier tegnes. Samtlige ovennævnte Anlæg ventes tilendebragte i Løbet af kommende Budgettermin, i hvilken der ogsaa, om de fornødne Midler kunne affees, og der erhverves Bished for, at det modstødende Anlæg paa svensk Side samtidig kommer istand, vil være Anledning til at paabegynde Kongsvingerliniens Fortsættelse til Rigsgrændsen.

Af Beiarbejder ere de fra forrige Budgettermin tilbagestaaende Anlæg fra Gjøvig ved Njøsen til Odnæs ved Randsfjorden, fra Fiane til Arendal og fra Throndhjem til Leinstranden nu aabnede for Færsefen. Af nye Beiarbejder ere følgende fuldførte: Beianlægget fra Lysager til Strandstedet Sandvigen, fra Sundvolden til Vigseidet og fra Njøsen til Lillehammer, Beiomlægningen i Garlibakkerne samt mellem Skogstad og Kvamme i Balders, Omlægningerne af Lysnebakkerne og Lundskeven i Lærdals Præstegjeld, af Gevingsaaen paa Grændsen af søndre og nordre Throndhjems Amt, af Foslandsbakkerne i Grongs Præstegjeld samt mellem Salt-dalskeven og Mosby ved Christianssand. Broerne over Inelven i Verdalen samt over Storstrømmen i Kobvædelaget ere ligeledes færdige. Under Arbejde ere Beiomlæggene fra Sæterstranden til Asper Bro i Agershuus Amt, fra Frederikshald til Femsøen, fra Laurvig til Porsgrund, fra Møglestue Bro til Kolselven i Numedal, fra Baadstø i Dier til Gjelund i Froen, fra Ladestedet Haugefund til Men, fra Gaarsden Skare til Oddevandet i søndre Bergenhuus Amt, gennem Vandagssliderne i Bratsbergs Amt, over Lonsaaen i Balders, fra Igla Bro gennem Rennebo og Opdal og fra Kletbro i Reelhuus til Halsbrækken med Broanlæg over Gulelven ved Uddevold. I Maalselvens Præstegjeld i Finmarken er paabegyndt Dparbejdelse af ny Bei mellem Reelsnæs og Gladnæs. Med Bidrag af det almindelige Veifond er for vedkommende Communer Regning under Dparbejdelse ny Bei fra den vestlandste Hovedvei til Ladestedet Sogndal. En ny Hovedvei til Sverige gennem Nasnæs Præstegjeld i Solør er fuldført og 2 andre Veie til Raboriget under Dparbejdelse, den ene fra Femsøen ved Frederikshald til Rigsgrændsen ved Allingmoen, den anden fra østre Sunnbro i Verdalen til Rigsgrændsen i Retning mod Indsøen Anjan.

Reguleringen af Vandstanden i Dieren, Sænkningen af Lesje og Siems-Bandene i Gudbrandsdalen, samt Arbejderne paa Canalanslægget mellem Skien og Nordfjøs, det Frederikshaldste Vasdragss Canalisation og paa Farborgjørelsen af Bormen mellem Minne og Gidsvoldbakken ere fortsatte. Med Bidrag af de til Drensning af Elvedrag bevilgede Midler er derhos paabegyndt Farborgjørelse af Storelven paa Ringerige fra Hønefos til dens Udlob i Tyrfjorden, Drensning af Røgsund i Finnaas Præstegjeld søndre Bergenhuus Amt, Regulering af Bøelven i Nedre Thelemarken samt endel til Lettelse for Tømmerflodningen i det Kragerøste Vasdrag sigtende Arbejder.

Forslag til en ny Skydslovgivning vil blive fremsat.

Den i Beretningen til sidstafholdte overordentlige Storting omhandlede private Dampskibs fart paa Fjordene i Nysylke, i Romsdals og Nordre Bergenhuus Amter samt paa de Thelemarkske Indsøer er fortsat med Bidrag af Statskassen.

De Telegrafanlæg, hvortil Midler ere bevilgede af sidstafholdte ordentlige Storting, ere nu færdige med Undtagelse af Linien fra Lærdalsøren til Bergen, som antages at ville blive fuldført i indeværende Høst. Der er desuden anlagt en Felttelegrafledning fra Kobbervig til Akrehavn paa Karmøen og en Linie fra Tønsberg til Ballø med midlertidig Station paa sidstnævnte Sted. I Hølen er der oprettet en fast Station, ligesom ogsaa den midlertidige Station i Skudsnæshavn er forandret til fast.

Postgangen har faaet flere Udvidelser, nemlig ved Oprettelse af en 4de ugentlig Hovedpost mellem Christiania og Throndhjem og af et ikke ringe Antal Bipofter og Postaabnerier samt ved Forøgelse af de private postførende Dampskibes Antal. Den i nogen Tid stedfundne Forsørelse af Landposterne paa Udlandet ophørte derimod ved dette Aars Udgang, idet den offentlige Dampskibs fart mellem Christiania og Kjøbenhavn fortsattes hele Vinteren paa Grund af den for den Norst-Udenrigske Correspondence mindre hensigtsmæssige Ordning af Postgangen gennem Sverige. Heri vil formeentlig Forandring komme til at finde Sted som Følge af en ny Overeenskomst med det Svenske Postvæsen, hvortil forberedende Forsøining er truffen, og ved hvilken der ogsaa er aabnet Udsigt til at faae ophævet den hidtil stedfundne Francotvang for den Norst-Svenske Correspondence og til at erholde nogen Nedsættelse i Portosafterne for den Norst-Udenrigske Correspondence. Dampskibs fart for offentlig Regning har forøvrigt været underholdt omtrent i samme Udstrækning som hidtil, naar undtages, at den fra indeværende Aars September Maanedes Begyndelse er ophørt i Routen mellem Bergen og Throndhjem, hvor den private Dampskibs fart for Tiden antages at tilfredsstille Behovet. Mellem Throndhjem og Hammerfest agtes den offentlige Dampskibs fart fremtidig vedligeholdt hele Aaret, istedetfor at den hidtil har vedværet ifkun omtrent 9 Maanedes.

Sundhedstilstanden har i det forløbne Tidsrum været tilfredsstillende i den største Deel af Riget. I dette Aars Sommer udbrød imidlertid en Epidemie af Blodgang i Bratsberg Amt, som har lagt Mange paa Sygeleiet, men dog ikke foran-

diget særdeles stor Dødelighed. Sygdommen udbredte sig senere til Nedens og Nøbygdelagets Amt, og har ligeledes, dog i mildere Grad, vilst sig paa andre Steder i Riget, men er nu overalt i raast Aftagende.

Belægget paa Gaustad Sindssygeasyl udgjorde ved Udgangen af 2det Quartal d. A. 242, og nærmer sig altsaa det fulde Antal Syge, som Asylet kan modtage, nemlig 262.

Antallet af Spedalske, der ved den i Aaret 1856 foretagne Tælling befandtes at være 2079, fandtes ved Udgangen af 1858 at være 2087.

Gjenopførelsen af det i 1853 afbrændte Lungegaardshospital var i afvigte Mai Maaned saavidt fremskredet, at Hospitalets Patienter da bleve indflyttede i de nye Bygninger. I disse ville kunne optages 50 Spedalske til Kuur og 48 Spedalske til Forpleining.

Den i Aaret 1857 aabnede Pleiestiftelse for Spedalske paa Lungegaardsmarken ved Bergen talte ved Udgangen af 2det Quartal d. A. 273 Lemmer, altsaa meget nær det fulde Antal, som Stiftelsen kan modtage, nemlig 280.

Af Bygninger forsikrede i den almindelige Brandforsikrings-Indretnings Land-Afdeling har fremdeles kun været erlagt ordinær Contingent; derimod gjorde de i første Halvdeel af Aaret 1858 indtrusne usædvanlig betydelige Brandskader det nødvendigt at udligne paa de i Kjøbstads-Afdelingen forsikrede Bygninger en ekstraordinær Contingent, der erlægges i 7 halvaarlige Terminer fra 2det Halvaar 1858 at regne.

I Aaret 1858 indtraf Brandskader til Beløb for Land-Afdelingen omtrent 33,000 Spd. og for Kjøbstads-Afdelingen omtrent 588,000 Spd.; ogsaa i den forløbne Deel af indeværende Aar har sidstnævnte Afdeling allerede havt ikke ubetydelige Tab, tilsammen af Beløb noget over 130,000 Spd. For at kunne bestride Kjøbstads-Afdelingens Udtællinger har det været nødvendigt foruden at benytte 46,000 Spd. af Land-Afdelingens contante Beholdning, at erholde Forflud af Statskassen, til samlet Beløb 55,000 Spd. Forsikringssummen for begge Indretningers Afdelinger udgjorde den 31te December 1858 omtrent 55,000,000 Spd. og ere saaledes i Aaret 1858 forøgede med omtrent 2,500,000 Spd.

Rigets Soldintrader udgjorde i sidste Halvaar 1857 1,327,378 Spd., men sank i Aaret 1858, paa Grund af den stedfundne voldsomme Handelskrisis, til 2,114,822 Spd. Efter hvad Soldintraderne have udgjort i de første 8 Maanedes af indeværende Aar, kunne de for hele Aaret 1859 formeentlig anslaaes til omtrent 2,650,000 Spd. Altsaa ville de i Gjennemsnit for Tidsrummet fra 1ste

Juli 1857 til 1ste Januar 1860 kunne anslaaes til 2,437,000 Spd. aarlig, eller aarlig 113,000 Spd. mindre end det af Tolden i Budgetterminen paareg- nede Indtægtsbeløb af 2,550,000 Spd.

Til Gjennemgaaelse af Toldtarifferne har Hans Majestæt nedfat en Commission, hvis Arbejde vil blive Storchtinget forelagt.

Brændeviinsafgiften, som for Budgetterminen er anslaaet til 750,000 Spd. aarlig, og som ifølge den til det i Aaret 1858 forsamlede overordentlige Stor- thing afgivne Indberetning for Maanederne fra Octo- ber 1857 indtil Udgangen af Marts 1858 udgjorde 630,000 Spd., beløb sig for den hele Tilvirknings- Termin eller for Budgetaaret 1857—58 til 660,400 Spd.; i Aaret 1858—59 udgjorde den 545,600 Spd. Af Sammenligningen med de foregaaende Aars Brændeviinsproduction, som er lagt til Grund for Budgetanslaget, synes det at fremgaae, at Bræn- deviinstilvirkningen er noget i Aftagende, hvilket for en væsentlig Deel maa ansees begrundet i den i de senere Aar stedfundne overordentlige Udbredelse af bayerisk Al, hvorved Brændevinet i nogen Grad er bleven fortrængt. Af det til Control med den lov- lige Brændeviinstilvirkning samt med Smugbræn- ding og Brændeviinsindsørsel landværtis for indevæ- rende Budgettermin bevilgede Beløb, 36,000 Spd. aarlig, er i Terminens to første Aar anvendt om- trent 43,500 Spd. eller 21,750 Spd. aarlig.

Maltafgiften, som i Budgettet er anslaaet til 125,000 Spd. aarlig i to Aar og opført med 83,000 Spd. aarlig for Budgetterminens tre Aar, har i den forløbne Tilvirkningstermin fra 15de Sep- tember 1858 til 31te Mai 1859 udgjort 106,300 Spd. Til Control med Malttilvirkningen er for Budgetterminen bevilget 13,300 Spd. aarlig. Disse Udgifter have i den forløbne Termin udgjort 25,300 Spd. og altsaa betydeligt oversteg det bevilgede Beløb.

Kongsbergs Sølvværk, der i Gjennemsnit for Aarene 1853—1855 gav et aarligt Udbytte af om- trent 26,800 Mark fint Sølv og et aarligt Over- stud af omtrent 174,000 Spd., har i de 3 Aar 1856—1858 gennemsnitlig givet et aarligt Udbytte af omtrent 32,800 Mark fint Sølv og et aarligt Overstud af henved 216,000 Spd. Da der i Bud- gettet for afvigte Termin var paaregnet for Stats- kassen et aarligt Udbytte af 100,000 Spd. og for indeværende Termin af 50,000 Spd., er den Deel af Udbyttet, der har oversteg det Paaregnede, af- givet til det for Sølvværket oprettede Driftsfond, hvis Beholdning den 31te August sidstleden udgjorde omtrent 681,000 Spd., medens den ved Udgangen af Aaret 1856 kun udgjorde omtrent 236,000 Spd.

Det i de forløbne 3 Aar stedfundne store Udbytte af Bærket er forøvrigt for en ikke uvæsentlig Deel grundet i den Omstændighed, at en Deel gjenstaaende rige Gangpartier i Gruberne i de sidst forløbne Aar ere oparbejdede.

Dyntindretningen paa Kongsberg har i Tids- rummet 1856—1858 alene været i Gang indtil August Maaned 1857, og er der udmyntet Gros- courant til et Beløb af 359,000 Spd., i hele, halve og tiendedeels Specier.

Statskassens udestaaende Fordringer, som ved Udgangen af Aaret 1857 var 2,709,000 Spd., ud- gjorde ved Udgangen af Aaret 1858 2,557,000 Spd.

Statskassens synkende Fond, der efter Hans Majestæts naadigste Beretning til sidstfor samlede over- ordentlige Storchting udgjorde 224,000 Spd., er fremdeles bleven forøget, ved at Renterne af Fondets Obligationer ere blevne anvendte til Indkjøb af Ob- ligationer. Ved Udgangen af Aaret 1858 var Fon- det saaledes Eier af 239,400 Spd.

Statskassens Beholdning, der ved Udgangen af Aaret 1856 var 1,841,000 Spd., udgjorde ved Udgangen af August Maaned 1859 2,691,000 Spd. samt desuden Hypothekbankobliga- tioner til Beløb 836,000 Spd., som i Medhold af Storchtingets Beslutning af 7de Juni 1858 og Kongelig Resolution af 8de s. M. ere indkjøbte à 92 Procent for . 769,000 —
altsaa tilfammen 3,460,000 Spd.

Denne Beholdning, der væsentligen hidrører fra de Midler, der ere indkomne ved det i Udlandet den 16de Juli 1858 afsluttede nye Statslaan, er, for- saavidt den ikke bestaaer i Hypothekbankobligationer, eller er beroende i Hovedkasserne, Norges Bank, eller hos udenlandske Commissionairer, gjort frugt- bringende gennem Laane- og Disconteringscommis- sionerne og de oprettede midlertidige Laanecommis- sioner. Antallet af Laane- og Disconteringscommis- sionerne er for Tiden 9, der ere i Virksomhed i Christiania, Frederikshald, Moss, Drammen, Skien, Christianssand, Bergen, Thronhjelm og Tromsø. Desuden blev der ved høieste Resolution af 19de December 1857 og 13de Januar 1858 anordnet særskilte midlertidige Laanecommissioner foruden paa de forannævnte Steder, med Undtagelse af Moss, endvidere i Laurvig, Arendal, Stavanger, Chri- stiansund, Malesund og Hammerfest, eller i det Hele 14 midlertidige Commissioner, til hvilke det blev overdraget at udlaae de Midler, som i Genhold til kongelig Resolution af 10de December 1857 bleve tilveiebragte ved et Laan stort £ 220,000 i Lon- don, for under de indtraadte Forstyrrelser i Handels-

og Pengesforholdene dermed at komme de Næringsdrivende til Hjælp. Efterat dette Laan senere er tilbagebetalt, tildeels ved Hjælp af de Midler, der erholdtes ved det nye under 16de Juli 1858 afsluttede Statslaan, ere de midlertidige Commissioner paa de Steder, hvor der tillige er oprettet Laane- og Disconteringscommissioner, naadigst befalet opbevarede, hvorhos de hos hine midlertidige Commissioner endnu indestaende Midler ere blevne overdragte til Forvaltning af de paa de samme Steder oprettede Laane- og Disconterings-Commissioner. De øvrige 6 midlertidige Commissioner ere derimod fremdeles i Virksomhed. Ved Udgangen af August Maaned 1859 stod der under samtlige Commissioners Forvaltning et Beløb af omtrent 1,397,000 Spd. Renten eller Discontopræmien af de Summer, der saaledes ere anbragte, har i den senere Tid været 6 pCt., men varierede i Aaret 1858 mellem 8 pCt. og 6 pCt.

Rigets Statsgjæld, der ved Udgangen af 1856 beløb sig til 4,360,600 Spd., udgjorde ved Udgangen af August Maaned 1859 7,688,300 Spd.; Statsgjælden er i afvigte Aar bleven forøget med det i Medhold af Stortingets Beslutning af 7de Juni 1858 og Kongelig Resolution af 8de samme Maaned optagne nye Statslaan, hvorom Contract er afsluttet, for et Beløb af 3,600,000 Rgd. Hamb. Bco., 4½ pCt. rentebærende, den 16de Juli 1858 med Norddeutsche Bank i Hamburg, Haadelshuset Raphael Erlanger i Frankfurt am Main og Handelshuset Salomon Heine i Hamburg. Dette Laan, der skal amortiseres i 30 Aar ved halvaarlige Afbetaling, er afsluttet til en Priis af 98 pCt. og med 2 Procents Provision, saa at Statskassen har erholdt 96 pCt. Netto af Obligationernes Paalydende. En Trediepart af Laanet blev af Laangiverne taget i Option, men er nu af dem overtaget, og tilligemed Resten af Laanet indbetalt. Derimod er Laanet af 1828 fuldt tilbagebetalt den 1ste August 1858, ligesom det i Henhold til Kongelig Resolution af 10de December 1857 med Handelshuset Baring Brothers & Co. i London afsluttede 7 pCt. rentebærende Laan stort £ 220,000 er tilbagebetalt i de vedtagne Terminer, nemlig med den ene Halvpart den 1ste Januar og den anden Halvpart den 1ste Juli 1859.

Hypothekbanken, om hvis Virksomhed Stortinget vil erholde nærmere Meddelelse, har i Løbet af Aarene 1857 og 1858 fortrakt med Pantelaan til Beløb 1,355,835 Spd., og udstedt Hypothekbankobligationer for 1,356,000 Spd. Det Hypothekbanken af Statskassen tilfagte Grundfond stort 500,000 Spd. er i det Hele hævet, ligesom det

fastsatte Maximum for Beløbet af de Obligationer, som Banken kan udstede med dette Grundfond, nemlig 4 Millioner Spd., nu paa det Nærmeste er naaet.

For den Kongelige Norske Krigsskole er under 11te Juni 1858 bleven udfærdiget en ny Plan, sigtende til saavel at sætte Underviisningen ved denne Lærestanstalt i en nærmere Forbindelse med Landets almindelige offentlige Skolers, som til at give den tilgaaende Officier en fuldstændigere militair Uddannelse.

Tilgangen af Officierer fra Krigsskolen har i den senere Tid ikke været fuldt tilstrækkelig til at dække Afgangen i Armeen, men antages dog med det nuværende Antal af 84 Cadetter i Løbet af nogle Aar at ville overstige nævnte Afgang saameget, at Vacancerne i Armeens planmæssige Officersstyrke ville blive dækkede.

De af sidste Storting bevilgede forøgede Midler til Armeens Øvelser have gjort det muligt at forlænge Tiden for Artilleriets og Cavalleriets Exerceerfokoler fra 60 til 90 Dage, til stort Gavn for disse Vaabenarters Uddannelse. I en i forrige Aar i Sverige sammendraget større Øvelsesleir deeltog af Norske Tropper: Landcadetcorpset, 3 Infantericorps, 2 Eskadroner Cavalleri og 2 Halvbatterier Feltartilleri. Ligeledes er der i indeværende Aars Høst bleven afholdt en Over- og Underofficierssamling ved Artilleri- og Cavalleribrigaderne.

Arsenalernes Forraad er, ved Anvendelsen af de dertil bevilgede Midler, bleven betydelig forøget.

De fornødne Vedligeholdelsesarbejder ere udførte ved Rigets samtlige Fæstninger. Desuden ere følgende nye Bygningsarbejder iværksatte:

Den projecterede Skole- og Contorbygning paa Agershuus Fæstning er færdig og vil endnu i dette Aar blive tagen i Brug. Følgende Bygninger sammesteds ere paabegyndte og ville ligeledes være fuldførte inden Budgetterminens Udløb, nemlig:

- a) Den søndre Fløi af en Arsenalsbygning;
- b) en Staldbygning for Artilleriet;
- c) tvende Bygninger for et Fredslaboratorium;
- d) et nyt eensomt Fængsel.

Istedetfor det afbrændte militaire Sygehuus i Frederiksfad er der i Arsenalsbygningen sammesteds indrettet Sygehuus for Garnisonen.

I Thronbjem er et nyt grundmuret Lavethuus under Arbeide og vil inden Budgetterminens Udløb være færdigt.

En Bro-Equipage er under Arbeide og vil ligeledes i indeværende Budgettermin være fuldført.

Arbeidet paa Fregatten Kong Sverre er fortsat, og den antages at blive færdig til Afsejning

ved næste Aars Slutning. Korvetten Nordstjernen, der først paatænkte repareret og forsynet med Dampmaskine, befandtes efter Landsætningen at have Lømmerne saa angrebne af Lørraad, at Reparationen maatte erkjendes at ville være uhenftsmæssig; det bestemtes derfor, at en ny Korvet paa 200 a 250 Hestes Kraft, med en Bestykning af 14 Bombekanoner skulde bygges istedet. Skonnerten Alsen er færdig og har iaar foretaget sit første Togt. Bygningen af Dampkanonbaaden Njukan er fortsat, og Dampkanonbaaden Sarpen er paabegyndt.

Arbeidet paa Dokken med tilhørende Indretninger er bleven fortsat; den antages at ville blive færdig til Foraaret 1861. Bygningen af det nye Magasin er ogsaa bleven fortsat, og det vil forhaabentlig blive færdigt i den kommende Budgettermin. — En ny Bagtbygning med Locale for den tekniske Skole og et Sprøitehuus ere udførte; — 2de Skonnertbeddinger ere ligeledes fuldførte.

Fortet paa Den Bealøs, kaldet „Norske Løve“ er færdigt og monteret med det for samme bestemte Skjts.

Anlægget af et Gasværk paa Carjohansværns Værst er paabegyndt.

Arbeidet paa Kanalen over Bromsjordet og Hovedenceinten er fortsat og nogle mindre Arbeider deels paabegyndte, deels fuldførte.

Paa Throndhjems Værst er Kaien udenfor Chalups- og Jollesturene forlænget.

Udrustninger har fundet Sted til Dvælse af Officierer, Kadetter og faste Mandstaber saavidt Midlerne have tilladt.

Paa Juglenæs, Hællingen, Baagø, Torgauten og ved Stamsund ere Fyre oprettede og tændte;

ligesom Villa og Høievarde ere ombyggede og ligeledes tændte. Saaledes ere alle de Fyre, til hvilke sidste Storthing bevilgede Midler, nu istandbragte med Undtagelse af Elottens og Lille Feisteen, som dog antages at ville blive tændte inden Udgangen af dette Aar.

Foruden de ovennævnte Fyre er der fuldført 2de vigtige Arbeider, hvortil bevilgedes Midler af Storthinget i 1854, nemlig Forandringen af Rundø Kulstyr til Lindesfyr og Opsførelsen af et lignende Fyr paa Andenæs. Rundø Fyr, som tændtes i Høsten 1858, er nu af 1ste Orden. Ved Istandbringelsen af Villa Fyr, der i dets nærværende Skikkelse ligesom Andenæs Fyr er af 2den Orden, har man gennemført den i mange Aar fulgte Plan at affasse Brugen af Kul paa vore Fyre og istedet derfor alene at benytte Olie. Fæstighedsvæsenet og Mærkevæsenet er blevet yderligere udviklet, saavidt som de bevilgede Midler have tilladt.

Enkelte Havnevæsenesarbeider ere foretagne for Statens Regning; dog har denne Virksomhed været indskrænket, da flere paatænkte Foretagender ikke kunde fremmes uden Anvendelsen af en Muddermaskine; og det viste sig umuligt at erholde en saadan af tilbørlig Soliditet for det i sin Tid paaregnede og af Storthinget i 1857 bevilgede Beløb.

De under Revisions-Departementet henhørende Regnskabsager tiltage stadigen saavel i Antal som Omfang. Departementet har ikke destomindre uden Forøgelse i den tidligere Arbeidsstyrke seet sig istand til at bevare det heldige Standpunct, hvortil Revisionsværket efter den sidste Storthing forelagte Beretning om Rigets Tilstand da var bragt.

Hans Majestæt forbliver Norges Riges Storthing med al Kongelig Raade og Yndest velbevaagen.

Givet paa Christiania Slot den 3die October 1859.

Under Vor Haand og Rigets Segl.

Carl.

(L. S.)

G. Sibbern.

D. Arenh.